

RAMON USALL I SANTA

*Tots els camins
porten a Romania*
Un cas del detectiu Rafel Rovira

Premi de Novel·la Curta Manuel Cerqueda
i Escaler, dotat per Andbanc i concedit durant
la Nit Literària Andorrana, 2007

Pagès editors
LLEIDA, 2008

Aquesta obra ha estat guardonada amb el Premi de Novel·la Curta Manuel Cerqueda i Escaler, concedit durant la XXX Nit Literària Andorrana 2007, organitzada per el Cercle de les Arts i les Lletres, dotat per

andbanc /
Fundat el 1930

El jurat estava format per:
Maria Dolors Donadeu, Caterina Guerrero i Rosa Maria Pujol.

© Ramon Usall i Santa, 2008
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2008
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
ed.pages.editors@cambrescat.es
www.pageseditors.com
Primera edició: abril de 2008
ISBN: 978-84-9779-856-3
Dipòsit legal: L-572-2008
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L

És prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, sense la prèvia autorització de la casa editora.

Com sempre que havia aconseguit resoldre un cas, a en Rafel Rovira li encantava passejar-se per la vora del riu i contemplar la placidesa de l'escassa aigua que baixava pel Segre. A més, era una tarda de novembre d'aquelles que tant agradaven en Rafel. La boira no deixava que des del riu es pogués contemplar la silueta majestuosa del castell i aquests núvols blancs pixaners el fascinaven com poques coses.

Per a ell, no hi havia res que identifiqués més i millor Lleida que la boira. La boira pixanera, o ploranera, segons la pulcritud de qui la descrigui, era als seus ulls l'autèntic tret distintiu de la ciutat.

En Rafel passejava per la vora del riu i per un moment havia aconseguit abstreure's d'aquelles històries de marits infidels i esposes geloses que l'ocupaven habitualment. I tot caminant enmig del fred no feia més que pensar en aquella boira que el fascinava.

Aquests pensaments li dugueren a la ment el record d'en Jeroni, un estudiant mallorquí d'Agrònoms amb qui en Rafel havia compartit pis ja no sabia quants anys feia. Per al pobre Jeroni, els dies de boira resultaven un autèntic suplici i no podia entendre de cap de les maneres com al seu company de pis pogués captivar-lo d'aquella manera un clima que ell considerava tan hostil per a l'ésser humà.

Un dia en Rafel, tornant de passejar sota una intensa boira, li havia dit ben convençut:

—Si en aquesta ciutat tinguéssim algú amb una mica de coneixement, faria de la boira un gran reclam turístic. No em diguis que no és preciós passejar un dia com avui...

En Jeroni, acostumat al clima tropical de Mallorca, pensava que el seu company feia conya, però quan va veure que insistia en el tema li va començar a agafar una mala llet terrible:

—Mira Rafel, no em toquis gaire els collons que fot més de vint dies que no veig el sol. No sé com podeu viure en aquesta ciutat...

Aquell “no sé com podeu viure en aquesta ciutat” va quedar gravat a la ment d’en Rafel, per a qui Lleida era poc menys que el paradís. No podia entendre com algú no apreciés les bondats de la seva ciutat, amb la boira com a primer i principal reclam.

Després, en Rafel va descobrir que fins i tot hi havia lleidatans que s’alegraven que hi hagués anys en els quals la calitja no els castigues amb duresa. Allò encara l’estranyava més, algú que nascut i criat a Lleida no apreciés les bondats de la boira mereixia als seus ulls poc menys que el qualificatiu de traïdor.

Aquell vespre de novembre, en Rafel gaudia de la boirina i pensava que havia tingut molta sort de néixer en aquesta ciutat. Li havien ofert mil vegades anar a treballar en alguna agència de detectius de Barcelona però ell sempre s’hi havia negat. El temptava el fet que a la capital, com és lògic, s’hauria hagut d’enfrontar a algun cas de pes, però això d’allunyar-se de la seva Lleida i, sobretot, el de perdre la seva independència professional el feien desistir de plantejar-se seriosament qualsevol tipus de trasllat.

Després de mitja horeta de passeig entre cabòries diverses, i amb la caçadora ben molla, en Rafel Rovira va enfilat carrer Cavallers amunt fins arribar al seu despatx.

Després d'esbargir la ment una mica, en Rafel va decidir que calia posar un xic d'ordre als papers del seu darrer cas. Allò era el que menys li agradava, ja havia descobert tot el que calia i ara només li faltava trucar a la dona que l'havia contractat i explicar-li la vida i els miracles del seu marit. Bé, en aquest cas del seu exmarit, perquè havia descobert que la senyora que havia requerit els seus serveis ja feia temps que estava separada de qui havia estat el seu home.

En Rafel s'havia passat dues setmanes a Salou seguint un greixós constructor amb pinta de mafiós i nou ric. La primera vegada que el va veure amb una rossa esvelta de vint-i-pocs anys amb evidents trets eslaus, va pensar que era una fulana russa, ucraïnesa, bielorussa o vés a saber tu de quina antiga república soviètica. Més tard, però, i després de seguir-lo durant una setmana es va adonar que el constructor tractava la rossa amb pinta de fulana russa com si fos la seva dona i no com a una amigueta que un bavós com ell ha llogat per unes hores en un club.

De seguida s'ho va pensar.

—Les russes estan fent estralls —li deia sempre en Miquel, un dels pocs col·legues de feina amb qui parlava. Ja he perdut el compte dels matrimonis que he vist trencar. No veus que són precioses i van faltades de calés i de papers...

Era evident que en Miquel, un tio sensat i amb una nodrida experiència, tenia tota la raó. Les russes

provocaven estralls i en Rafel n'estava comprovant ara els efectes. Al cap de dues setmanes de rondar per Salou, i tement que l'exdona enganyada que l'havia contractat no li volgués pagar les factures de les dietes, va decidir posar la directa i abordar el constructor *hortera* en ple carrer i sense embuts. Així confirmaria el que sospitava, que aquest vividor havia dit adéu a la seva antiga senyora i que s'havia instal·lat a Salou a viure la vida i de pas a explotar nous mercats constructors. En ple passeig, i quan la russa rossa i esvelta va entrar al McDonalds a comprar vés a saber tu quina porqueria, es va adreçar a en David Ferrer, a qui feia dues setmanes que perseguia:

—Disculpi, vostè és un home separat, oi que sí?

—I a tu què t'importa, desgraciat? —va dir l'empresari amb menyspreu.

—Si li sóc sincer, a mi m'importa una merda. El que passa és que sóc detectiu privat i la que em sembla que és la seva exdona m'ha encarregat que esbrini amb qui collons se'n va al llit ara. De seguida, però, m'he pensat que vostè no s'amagava gaire, ni de la seva dona...

—Quina mala pècora! I tant si n'estic, de separat, ¡i fa més d'un any, collons! ¡Digui-li a aquesta neuròtica que em deixi en pau d'una puta vegada!

Mentre s'agafava del braç de la rossa russa que sortia del McDonalds, en Ferrer accelerava el pas i murmurava alguns insults. En Rafel Rovira se sentia alleujat, per fi podria deixar aquell ambient, el de Salou al mes de novembre, que tant el carregava. Bé, a ell Salou el cansava al novembre i al mes que fos, tot sigui dit. Volia tornar a passejar enmig de la boira, aquella boira que tant li agradava.

Ara li tocava, des del seu despatx al carrer Cavallers, trucar a l'antiga esposa ofesa i explicar-li quatre

veritats que ella no volia sentir. Va despenjar el telèfon i va marcar ràpid el número. La dona va insistir d'anar-lo a veure de seguida, estava neguitosa i preocupada, i en Rovira no tenia cap ganes d'aguantar-la, però com que li va dir que el pagaria no va tenir més remei que cedir.

Mentre esperava haver d'explicar allò que a la gent no agrada sentir es va posar a tot drap un disc dels Desperdicis Clínics. Una vella relíquia de la seva joventut que l'ajudava a posar-se les piles.

Ja ens han donat autonomia
I ens han robat llibertat
Els polítics que ens governen
Marionetes de l'Estat.

Mentre cantava ben fort al ritme del vell tocadiscs, va sonar el timbre. L'únic bo de la conversa que en va seguir van ser els calés que va cobrar en Rovira, que, com li passava massa sovint, acabava fent més de psicòleg que de detectiu. Però, és clar, en una ciutat com Lleida no es podia aspirar a casos com els que publicava la mítica col·lecció de novel·la policíaca "La cua de palla" i que el Rafel llegia cada nit abans d'anar a dormir. La Lleida d'en Rovira no era la Nova York dels personatges de Dashiell Hammett, ni tan sols la Barcelona de Pepe Carvalho. Per això als anuncis que de tant en tant publicava a la premsa local insistia en les seves virtuts per resoldre casos d'infidelitat matrimonial que, al cap i a la fi, eren els que li permetien guanyar-se la vida. Precisament aquell dia de novembre, els diaris locals en publicaven un. "Rafel Rovira. Detectiu privat. Resolem amb la màxima confidencialitat casos d'infidelitat, d'estafa, i tots aquells problemes que se us puguin presentar". Era còmic veure com la seva publicitat compartia espai amb

les cada cop més nombroses fulanes que poblaven una ciutat que antigament havia estat molt provinciana.

—Així no em faltarà mai la feina! —va pensar en Rafel Rovira mentre s'entretenia a comptar quantes prostitutes de l'Europa de l'Est compartien espai amb el seu anunci. I precisament pensant en la bellesa de les joves esclaves, va tancar la porta del despatx i va enfilejar carrer Cavallers amunt per anar a fer un beure als Vins abans de sopar alguna cosa reescalfada a casa davant d'algun avorrit programa de televisió.

La Ioana Lupescu ja feia dos anys que havia arribat a Lleida i encara no s'havia acostumat a aquella boira que considerava infernal. Mentre creuava el Pont Vell camí del barri de Capponet en aquell vespre humit de novembre va recordar la seva Constanta natal. Tot i que havia viscut gairebé tota la seva vida en un humil apartament de Bucarest, la Ioana era originària d'aquella ciutat del mar Negre que s'havia convertit, a partir de la dècada dels cinquanta, en el destí turístic predilecte de la immensa majoria dels romanesos i de no pocs russos. Segurament per això, perquè estava avesada al clima suau de la costa romanesa mai no havia pogut acostumar-se al rigor dels hiverns de Bucarest, plens de neu i d'un fred considerable. Però el que no suportava de cap manera era aquella boira que se li calava als ossos i que la impregnava de fred i de mal humor com no ho havien fet fins aleshores ni tan sols les nits gelades de Bucarest que havia hagut de suportar sense calefacció.

La Ioana havia abandonat de ben joveneta Constanta per anar a entrenar-se a un centre de tecnificació de Bucarest on el règim de Ceaucescu pretenia explotar les habilitats de les nenes dotades per a la gimnàstica.

La pobra Ioana, però, va haver de veure els èxits de la seva companya Nadia Comaneci a Mont-real 76 per televisió i es va conformar a seguir els seus estudis en filologia clàssica a la Universitat de Bucarest. Després d'una vida ensopida entaforada en un petit apartament d'un barri popular de la capital romanesa, el 2003 la Ioana Lupescu va decidir, emulant bona part de les seves amigues, emigrar a la recerca d'una vida millor. La seva destinació inicial va ser Castelló de la Plana, on va arribar sense papers després d'haver hagut de pagar gairebé tots els estalvis que havia acumulat arran de la seva darrera feina en una guixeta de canvi de monedes. Allí començà a treballar ben aviat com a dona de fer feines, treballadora domèstica que en diríem en un llenguatge políticament correcte, i els atzars de la vida, i el fet de treballar netejant el pis d'estiueig d'una parella lleidatana a Benicàssim, la van acabar conduint a la capital del Segrià. La ciutat li agradava i la gent li va semblar d'allò més amable. Gràcies a la parella que coneixia de Benicàssim ben aviat va trobar unes quantes cases per netejar que li feien guanyar-se prou bé la vida tot i no tenir aquells maleïts papers que tanta gent com ella reclamaven. Malgrat sentir-se còmoda a la ciutat, la Ioana no podia suportar de cap de les maneres aquella boira intensa. Era en això en el que pensava aquell vespre de novembre mentre es dirigia al pis que en Florian Grigore tenia al barri de Cappont.

Estava esperant sentir la salutació cordial del senyor Grigore, aquell amable:

—*Buna seara, Ioana. Cum a mers septamana?* Bona tarda, Ioana. Com ha anat la setmana?

I poder respondre-li, com sempre, aquell cortès *bine, multumesc*, bé, gràcies, i poder parlar un xic amb ell de la nostàlgia que tots dos sentien pel seu país, un

tema que entre ells havia esdevingut recurrent i que tot i així a ella mai no la cansava. Feia gairebé dos anys que acudia setmana sí setmana també a netejar el modest pis on en Florian vivia i li agradava especialment compartir aquells moments amb aquell home afable i educat.

Com feia sempre per prudència i discreció, tot i tenir les claus del pis del senyor Grigore la Ioana va trucar a l'interfon tot esperant que en Florian li obrís la porta i fos conscient que la seva dona de fer feines ja havia arribat. En no obtenir resposta la Ioana va insistir, estranyada que una tarda gris i boirosa de novembre aquell home, poc amic de les sortides no planificades, no es trobés a casa.

Li semblava que només una altra vegada li havia passat una cosa similar a casa del senyor Grigore i en tornar ell li havia explicat que havia hagut de sortir a urgències, és a dir que la situació no li feia presagiar res de bo. Malgrat tot, la Ioana Lupescu, treballadora i aplicada com era, va treure la còpia de les claus que tenia a la seva bossa i obrí el portal.

Va pujar un xic neguitosa a l'ascensor pensant com era de fidel als hàbits de la quotidianitat i com la trasbalsava qualsevol petit canvi. De fet, mentre premia el botó del pis va pensar com era d'estrany que una persona tan poc amiga dels canvis hagués pogut decidir un dia marxar a més de tres mil quilòmetres de la seva estimada Romania. Immersa en aquestes reflexions va obrir la porta del pis, no sense haver trucat novament el timbre, i va entrar a casa del senyor Grigore, i va trobar a faltar la simpàtica salutació que setmanalment intercanviava amb ell. Quan anava cap a l'habitació on acostumava a canviar-se va treure el cap a través de la porta del despatx d'en Florian. El seu crit va ressonar per tota la casa:

—*Fecioara Maria! Doamne Dummezeule!* Verge Santa! Déu Meu!

La Ioana no encertava a dir res més i li tremolaven terriblement les cames quan va veure la sang vessada arreu de l'habitació. El senyor Florian Grigore jeia sobre la taula del seu despatx, un tret al cor i un altre al mig del cap havien acabat amb la seva vida. Espantada, la seva dona de fer feines va tancar la porta i va sortir esperitada de casa. Plorava com una magdalena i començava a tenir por, molta por.

Aquella nit la Ioana Lupescu no va poder dormir. No sabia què fer. Ella no era més que una pobra immigrant il·legal sense papers que a més tenia les claus del pis d'un home del seu mateix país a qui havien etzibat dos trets. Mentre s'aferrava al coixí no parava de pensar en les mil raons que podria trobar la policia per a inculpar-la. Inculpar-la a ella, es preguntava en veu alta, que no havia fet res. En el millor dels casos l'esperava una expulsió segura i humiliant.

Quan es va despertar tenia ben clar el que no faria: anar a la policia. No tenia gaire bon record de la policia del seu país, i pel que pensava no devien ser gaire diferents les altres policies. A més, feia temps que no parava de sentir històries sobre immigrants maltractats. Ho tenia claríssim, a la policia ni de conya.

Amb unes bones ulleres de la mala nit que havia passat decidí anar a prendre un cafè per despertar-se una miqueta en una cafeteria que hi havia prop de casa seva. Amb un xic de sort hi podria llegir la premsa i saber si deia alguna cosa del cas.

Amb un cafè amb llet al davant, la Ioana va repassar totes les pàgines dels diaris locals i, evidentment, no va

trobar-hi res. A la secció de contactes, que de vegades mirava per veure quantes joves romaneses s'anunciaven com a prostitutes, un fet que li repugnava profundament i que li havia portat no pocs malentesos amb alguns homes, la va sorprendre un petit anunci d'un detectiu privat que resol·lia infidelitats, estafes "i tots aquells problemes que se us puguin presentar".

Estava clar que ella tenia un problema i potser explicar-lo a algú com aquell tal Rafel Rovira podia ajudar-la. Les úniques vegades que la Ioana havia vist un detectiu privat havia estat per televisió i pel que li semblava els detectius, almenys els de les seves pel·lícules, acostumaven a ser poc amics de la policia. Li semblava que no hi tenia res a perdre i va apuntar en un paperet el telèfon i l'adreça d'aquell home. Intuïa que no tardaria gaire a anar-lo a veure.

En Rovira no tenia per costum posar-se el despertador el dia que acabava de resoldre un cas i no tenia cap feina concreta a fer. Aquell era un altre dels moments més pesats del detectiu, l'espera d'un nou client amb un cas mínimament interessant i amb una remuneració econòmica que li permetés passar el mes amb una mica de dignitat, i més tractant-se d'un paio com ell, amb ben poca paciència i amb uns nervis que ben aviat afloraven.

Tot i no despertar-se amb el soroll odiós del despertador, en Rafel no es va alçar gaire tard. Això sí, al carrer ja era de dia, un dia boirós i humit, com acostumen a ser els dies de novembre a Lleida, però dia, al cap i a la fi. Després d'arreglar-se una miqueta amb molta parsimònia, va mirar-se a l'espill i es va dir:

—Som-hi, a esperar que el destí truqui de nou a la porta i em porti una mica de feina, que bona falta em fa.

Si hagués estat creient de ben segur que hauria encès un ciri, però en Rovira confiava més en els seus anuncis a la premsa que no pas en les virtuts divines, per enviar-li clients.

Un cop fora de casa, no va enfilem directe el camí del seu despatx al carrer Cavallers. Li venia de gust llegir tranquil la premsa i esmorzar com Déu mana abans de posar-se a endreçar una mica el despatx en espera d'alguna visita. I com feia sovint se'n va anar al bar d'en Ferran. Sabia que es fotria un esmorzar abundant, que podria llegir la premsa esportiva i que a més discutiria amb l'amo sobre les mil i una variants de la davantera del Barça.

I és que en Rafel Rovira era un culé convençut. No li agradava veure el futbol sol i sempre buscava companyia al bar d'en Ferran, i a fe de món que la trobava. Semblava que tots els sonats de Lleida haguessin anat a parar en aquell indret ja que els dies de partit amb una mica de cara i ulls la cosa s'animava i no sabeu bé fins a quin punt.

En veure'l entrar, en Ferran ja imaginava que en Rafel venia amb ganes de fotre's un bon tiberi. Quan es prenien un talladet no arribava pas en aquella hora.

—Què nen, com va tot?

—Anar fent, com els de Benavent —li va respondre amb poca gràcia en Rovira.

—Què et fotràs avui?

—Prepara'm el millor que tinguis.

—Collons, avui ho tens fàcil, uns bons peus de porc!

Cinc minuts després en Rovira estava assegut a la barra llegint l'*Sport* i menjant-se un plat de peus de porc a quarts d'onze del matí. Quan en Ferran va tenir llesta tota la clientela li va preparar un tallat i es va assegurar a la seva vora a la barra.

—¿Tu penses que aquest tio ha de fer jugar l'Eto'ó a la banda?

Com ja haureu endevinat, en Ferran, a part de regentar el seu bar familiar, era un dels milions d'entrenadors que té el Barça a Catalunya. Entrenadors de barra frustrats, evidentment, però amb tanta o més il·lusió que aquell que cobra per seure a la banqueta del Camp Nou.

—A mi que el foti jugar on vulgui, la qüestió és que guanyem.

En Rovira en això era taxatiu, a ell li era igual el *jogo bonito*, les tàctiques, les estratègies, els canvis i la resta de parafernàlia. Ell el que volia era que guanyés el Barça, com fos. Tot i així el divertia parlar amb la colla d'entrenadors frustrats que, com en Ferran, feien de la barra del bar la seva pròpia banqueta.

Després d'haver repassat els diaris, parant especial atenció a la secció de successos dels diaris locals, segurament per deformació professional, i d'una estoneta de conversa amb en Ferran sobre totes les variants ofensives del Barça davant d'un partit descafeïnat que es diputaria el diumenge a Santander, en Rovira va decidir que potser ja anava sent hora de presentar-se al seu despatx.

La Ioana feia vint minuts que trucava a aquell timbre estrany sense obtenir resposta. No havia pogut dormir en tota la nit, s'havia alçat aviat i havia pensat mil vegades què fer. El cadàver d'en Florian Grigore, aquell senyor elegant i simpàtic a qui netejava el pis, li venia a tothora a la ment. Finalment, en llevar-se i arreglar-se, va decidir anar a veure aquell detectiu que s'anunciava al diari. Potser ell li sabia explicar què calia fer en aquests casos, i potser ell podria parlar a la policia de Grigore sense necessitat que ho fes ella, immigrant sense papers amb l'amenaça permanent de l'expulsió.

No li agradava gaire el carrer Cavallers i un cop davant de l'edifici on tenia el despatx aquell detectiu de cognom Rovira, la Ioana va dubtar si era el tipus més adequat amb qui parlar. No s'ho va pensar gaire perquè tenia poques alternatives. Només aquell petit retall de diari.

—Si té un despatx en un lloc així, no deu cobrar gaire —va pensar la Ioana, preocupada també per l'impacte que en la seva modesta economia podia tenir la contractació d'un detectiu per un cas que semblava un assassinat.

Va trucar al timbre de forma insistent però ningú no responia.

—Ja és estrany, però potser ha sortit a esmorzar —va pensar, aliena als peus de porc que en aquell mateix moment el detectiu Rovira estava devorant.

Vint minuts després va veure com un noi jove, a la trentena ben passada, es decidia a entrar al portal.

—Disculpi, sap on puc trobar el senyor Rovira?

—Jo mateix, per?

—Vostè és detectiu privat? —va dir amb cara com de no acabar de creure-ho.

—Sí, senyora. Vol explicar-me alguna cosa?

—I tant, però potser millor que ho fem al seu despatx.

—Som-hi, doncs.

No sabia per què però a la Ioana Lupescu aquell jove detectiu li va inspirar confiança, i era la primera vegada que en sentia des que havia obert fatídicament la porta de casa del senyor Grigore. No sabia si era la dolçor del seu somriure, la seva simpatia, o la seva inesperada joventut, però la Ioana estava confiada i disposada, mentre pujava les escales d'aquella casa sense ascensor, a no obviar cap detall en el seu relat. Li semblava que aquell xicot podria ajudar-la.

En Rovira no se'n sabia avenir. Ni en el millor dels casos podia pensar que l'endemà d'haver tancat un encàrrec se'n trobaria un altre a la porta del despatx esperant-lo. Allò no li havia passat ni una sola vegada en els anys que feia que es dedicava a l'ofici. De vegades passaven uns dies, normalment setmanes, però aquell cop ni tan sols havia pogut netejar la taula de paperots.

—Bon dia senyora. Sóc Rafel Rovira, detectiu privat. Ja pot explicar-me amb calma el que vulgui —va dir, intentant ser amable.

—Miri vostè, és que és una cosa molt grossa. ¿Em promet que farà el que pugui per ajudar-me?

—I tant, dona. Vostè expliqui i ja mirarem què hi podem fer —va dir en Rovira pensant que la dona, que tot i parlar un català més que correcte va semblar-li estrangera, li explicaria tot seguit les seves sospites d'infidelitat del marit, que totes les dones tenien tendència a qualificar com una cosa molt grossa.

—Per cert, d'on és? —no es va poder estar de preguntar en Rovira en el moment de silenci que tingué la dona abans de començar el seu relat.

—De Romania. Però no pensi vostè malament, eh, no sóc cap fulana —va voler matisar la Ioana, farta que més d'un i més de dos haguessin decidit associar la condició nacional de romanesa a l'exercici professional de la prostitució.

A en Rovira li va fer gràcia el comentari. Sabia, i de bona font, que hi havia moltes dones, joves i grans, procedents de l'Europa de l'Est que exercien la prostitució, fins i tot n'hi havia d'altres que sense exercir-la eren considerades unes putes per les dones abandonades per uns marits delerosos de carn jove i tendra. De fet, en Rovira

acabava de veure el dia abans els estralls que en moltes parelles havien fet aquestes noietes, perquè aquestes sí que la majoria eren joves arribades de l'est.

De totes formes, aquella dona que tenia al davant no feia pas fila de ser una prostituta. Era en l'últim que havia pensat quan li havia dit que era de Romania. A ell, com a bon culé, més aviat li havia vingut al cap el record d'aquella tràgica final que el Barça va perdre a Sevilla contra els romanesos de l'Steaua de Bucarest. En plena adolescència, en Rafel havia plorat com una magdalena davant d'aquella increïble derrota. Primer havia agafat una mica de mania als romanesos, però després la cosa li havia passat i fins i tot recordava amb certa simpatia que l'Steaua s'hagués convertit, gràcies al Barça, en el primer equip de l'est europeu a guanyar una Copa d'Europa. Després, a part del record tràgic de Sevilla al 86, també li passaren pel cap les imatges del matrimoni Ceaucescu afusellat el Nadal del 89, després d'una revolta que acabaria amb la tirania familiar d'una Romania que es deia comunista.

No es va poder estar, segurament per ser simpàtic, de respondre a la dona.

—No pateixi senyora que a mi quan em diuen Romania em ve al cap l'Steaua de Bucarest i el matrimoni Ceaucescu.

—Doncs deu ser dels únics... Ara, que aquesta història de l'Steaua ja l'he sentit unes quantes vegades. A mi no m'agrada gaire el futbol però aquí per força m'han fet recordar l'alegria del 86...

—Dona, és que aquí allò va ser una tragèdia majúscula. No li diré que fos com l'11 de setembre de 1714 o el 18 de juliol de 1936 però per a alguns gairebé...

La Ioana es va mirar en Rafel Rovira amb cara de no entendre-hi res però ja no va voler preguntar

a què feien referència aquelles dates tràgiques que li acabaven d'anomenar. Les paraules del detectiu li van donar confiança per passar a explicar-li el motiu que l'havia dut fins a ell.

—Miri, senyor Rovira, jo no tinc papers i treballa il·legalment aquí o sigui que entendrà per què no he volgut anar a la policia...

—Perfectament, senyora —va dir en Rafel intrigat perquè aquell començament no tenia pas la pinta del típic cas de la dona enganyada.

—Doncs ahir al vespre havia d'anar a netejar a casa del senyor Florian Grigore, un jubilat romanès que vivia a Cappont. I quan vaig entrar a casa seva, que en tinc les claus perquè ell mateix me les havia deixat, vaig trobar-lo mort de dos trets al seu despatx...

—Collons! —va dir en Rovira sense poder reprimir-se. Allò ja eren paraules majors, va pensar.

—No sabia què fer, i per això, després de veure el seu anunci al diari vaig decidir explicar-li-ho a vostè. A més, m'ha semblat una bona persona que no em denunciarà a la policia. No podré pagar-li gaire, no em sobren els diners, però miraré de donar-li el que pugui perquè no em denunciï i perquè miri què pot haver passat amb el senyor Grigore.

En Rovira no s'ho va ni pensar. Podia ser un suïcidi i, de fet, segurament ho acabaria sent, però si fos un cas d'assassinat podria representar el primer gran repte de la seva fins aleshores vulgar carrera de detectiu. Amb decisió, doncs, es va adreçar a la Ioana i li va dir:

—Ioana, ¿encara té les claus de la casa d'aquest senyor?

—Aquí mateix.

—Doncs, som-hi. Acompanyi'm a donar un cop d'ull al pis abans que hagi de fer la denúncia a la policia.

Un cop allí ja ens empescarem què puc dir per justificar que sigui jo qui hagi descobert el cadàver.

La Ioana esperava que es dirigessin cap a la casa del difunt amb el cotxe d'en Rovira, com havia vist a la tele que feien tots els detectius. Per això es quedà sorpresa quan en Rafel va començar a caminar carrer Cavallers avall sense fer cap mena de gest que pogués dur a pensar que tenia intenció d'agafar algun vehicle.

—Vol anar-hi a peu? —digué la Ioana sorpresa.

—Ai, disculpi. És que com que en aquest carrer no s'hi pot aparcar no agafo mai el cotxe. A més, això és aquí mateix, dona. Anirem més ràpid a peu.

Tot i que feia fred i la casa d'en Florian Grigore no era tan a prop, la Ioana no va contestar les paraules d'en Rafel. De fet, ella se'n feia un tip, de caminar per la ciutat d'una casa a una altra per netejar-les, senzillament s'havia sorprès pel fet que un detectiu anés a treballar com ella, a peu. De totes formes, i malgrat que no tenia cotxe, la Ioana es va sentir contenta d'haver elegit el detectiu Rovira per confiar-li el cas, li havia semblat un paio simpàtic i una bona persona.

Durant el camí, en Rafel i la Ioana van parlar del temps. De la boira que tant apassionava el detectiu, un fet que la Ioana no acabava d'entendre.

Quan van arribar a Doctora Castells la Ioana digué:

—És en aquest carrer.

—Cap a casa, doncs. I no pateixi, si entrés algú o passés alguna cosa explicarem que vostè ha trobat el cadàver aquest mateix matí i que m'ha trucat per explicar-m'ho, d'acord? Direm que ens coneixem perquè vostè neteja des de fa un parell de setmanes casa meva.

—Molt bé. L'he trobat aquest matí i l'he trucat a vostè perquè netejo casa seva... —va dir una mica tremolosa i poc convençuda, la Ioana. Es veia que la pobra no tenia ni idea de mentir.

—Ara que ho diu, a casa meva no li aniria malament una bona neteja...

—Fet! —respongué amb un somriure la Ioana mentre posava les claus al pany de la casa.

Un cop a la porta del pis, en Rafel s'adonà que a la Ioana li tremolaven les cames mentre posava les claus al pany.

—Passi, passi, és al despatx —va dir la romanesa, un cop hagué obert la porta.

La casa continuava exactament com la Ioana l'havia trobat el dia abans. Tot semblava en ordre excepte l'escena que es podia contemplar al despatx. En Rafel hi anà directe.

—Déu n'hi do! —va exclamar-se el detectiu quan va veure el cadàver sobre la taula amb dos trets mortals, l'un al cap i l'altre al cor.

—No fa pas pinta de suïcidi —va dir en veu alta, en constatar que la seva primera intuïció s'havia esvaït. Era gairebé impossible que aquell home s'hagués disparat aquells dos trets a si mateix. A més, a primer cop d'ull, no va veure cap arma a prop del cadàver, com hauria hagut de passar en cas que hagués estat ell mateix qui s'hagués disparat.

—Per què s'havia de suïcidar, el senyor Grigore? —va preguntar innocent la Ioana.

—Dona, jo no ho sé pas, però era una opció a contemplar, no creu?

La Ioana no va respondre i va abandonar el despatx incapaç de continuar contemplant el cadàver de qui es veia que havia estat, a part del seu cap, el seu amic.

—Esperi, que vull donar un cop d'ull amb calma al despatx —li va dir en Rafel.

—Faci, faci. Faci el que hagi de fer. Ah, i si us plau, tracti'm de tu, que m'inspira confiança —va respondre la Ioana.

—Gràcies, així ho faré.

A primer cop d'ull, el que més va cridar l'atenció d'en Rafel en aquell despatx era la gran quantitat de llibres que hi havia. Tenia, com té molta gent, la falsa percepció que els immigrants han de viure en pisos més o menys desordenats, però la veritat és que el despatx del senyor Grigore tenia un ordre que seria l'enveja d'unes quantes de les nostres biblioteques.

—Es nota que a aquest home li agradava llegir —va dir el detectiu per ell mateix, sorprès per l'enorme quantitat de llibres, l'últim que esperava trobar-se a la casa d'un romanès mort a l'avinguda Doctora Castells de Lleida.

Després de donar un cop d'ull a la biblioteca, va veure que la majoria de llibres eren en romanès, o això va deduir, tot i que n'hi havia uns quants en castellà, anglès i sobretot francès.

—A part d'agradar-li llegir, devia ser un home il·lustrat... —va pensar en veu alta.

No tenia res a veure, doncs, amb el que imaginava descobrir un cop la Ioana li havia dit que havia trobat el cadàver d'un romanès en un pis on netejava. Ni era un suïcidi, ni aquell home era un arreu, o com a mínim no en feia pas la pinta.

Va agafar uns quants llibres ben grossos en romanès i es va sorprendre quan va veure de què es tractava. Eren les obres completes, o com a mínim això semblava per l'amplada i el pes dels llibres, dels clàssics del marxisme-leninisme. Allí hi havia, en romanès, les

obres de Marx, d'Engels, de Lenin i fins i tot d'Stalin. Regirant una mica més la llibreria, en Rafel va trobar algunes obres signades per Nicolae Ceaucescu o per la seva dona Elena, de qui recordava el final tràgic el Nadal de 1989.

Després de mirar detingudament la biblioteca d'en Florian Grigore, en Rafel va poder comprovar que gairebé la meitat dels llibres que hi tenia eren obres polítiques d'ideologia comunista. La resta eren o bé assaigs sobre el món actual, molts dels quals estaven en castellà, o novel·les diverses. Estava clar que al propietari d'aquella biblioteca li interessava la política, va pensar en Rafel Rovira, i no era gaire difícil deduir que era o havia estat comunista, a no ser que aquells llibres en romanès tinguessin algun significat especial per a ell, cosa que també podia ser.

Després d'haver analitzat amb detall el fons bibliogràfic, el detectiu va donar un cop d'ull a la taula on jeia el cadàver. Sobre la taula hi havia uns quants diaris vells i un *Mediterraneo*, el periòdic de Castelló, obert per un full escrit en romanès. En Rafel es va fixar en els resultats de la lliga romana que incloïa el text i es va sorprendre que un diari editat a Castelló inclogués un parell de pàgines en romanès. No entenia què deien les notícies que no parlaven de futbol però tampoc no van semblar-li gaire rellevants.

En Rafel va obrir els calaixos i tampoc no hi va trobar gran cosa. Una mica de material d'oficina i uns quants papers desordenats. Amb compte, va tocar una mica el cos, i va comprovar que el difunt tenia un mòbil a la butxaca. Segur que el telèfon contenia alguna informació, però no es va atrevir a tocar-lo abans d'informar els Mossos d'Esquadra, no fos cas que després l'acusessin a ell d'alguna cosa.

Per acabar amb la inspecció, en Rafel Rovira va comprovar la cadena de música que en Florian tenia al seu despatx. Hi havia una cinta col·locada i decidí prémer el *play*. Va deduir que la mena de cant coral que sonava devia ser en romanès, perquè no entenia pas res, i va decidir posar-se la cinta a la butxaca.

—Ja estic del despatx, Ioana —va dir a la romanesa que l'esperava asseguda al sofà del menjador.

—Ja tinc ganes de marxar d'aquí jo —li va respondre ella.

—Deixa que faci una repassadeta a la resta de la casa i ja podem marxar —digué en Rafel, mentre començava a inspeccionar el pis.

Li va tornar a cridar l'atenció l'ordre que hi regnava i el bon criteri amb el qual la casa havia estat decorada. Es va fixar en els quadres i li va sobtar veure que entre les reproduccions de Van Gogh, de Monet i de Cézanne hi havia uns quants quadres ben poc impressionistes. Un era un quadre de Lenin arengant les masses, l'altre una reproducció de l'escut d'armes de la República Socialista de Romania, i finalment una gran fotografia on sortien diverses persones amb qui semblava que era Nicolae Ceaucescu.

Al detectiu Rovira li semblava que ja havia vist els aspectes principals, per la qual cosa va decidir no allargar més l'agonia de la Ioana Lupescu que, tot i el seu neguit, havia suportat tota la inspecció del detectiu sense protestar.

—Ja podem marxar, parlarem en un altre lloc que aquí ja no hi fem res —va anunciar en Rafel.

—Ja era hora —va respondre la Ioana mentre s'alçava i s'afanyava a sortir d'aquell pis que ja feia estona que li queia a sobre.

—Vol un cafè? —li digué en Rafel a la Ioana un cop ja eren al carrer.

—I tant si el vull, però amb una condició.

—Quina? —va preguntar intrigat el detectiu.

—Que, si us plau, no em tornis a tractar de vostè.

—Ai, disculpa, ara ho havia fet inconscientment.

Miraré de no repetir-ho.

Era evident que el detectiu proposava prendre un cafè per xerrar una mica del que havia vist al despatx i per conèixer una mica més el senyor Grigore, de qui no sabia absolutament res. La Ioana Lupescu ho va entendre a la perfecció i li va proposar:

—Coneixes algun bar tranquil?

En Rovira va pensar una estona i es va dir que al bar d'en Ferran podrien xerrar en calma i sense por que una orella indiscreta els escoltés. No era pas a prop però una passejadeta no els aniria pas malament...

—Sí que en sé un, sí. Però haurem de caminar una mica, et molesta?

—Fa molta estona que estic asseguda o sigui que no em farà cap mal estirar les cames. Ara, no m'hi podré estar gaire, jo, que a la tarda tinc una mica de feina...

—No pateixis, no ens entretindrem més del que calgui —va dir en Rovira mentre començava a caminar.

Un cop al bar, en Rafel va tornar a saludar en Ferran com ho havia fet al matí i va fer passar la Ioana a una discreta taula al fons de l'establiment. No era el primer cop que el detectiu anava al bar amb un client i sempre seia al mateix lloc. En Ferran ja estava avisat, no els havia de molestar més d'allò estrictament necessari.

Amb un cafè amb llet al davant en Rafel s'adreçà amb posat seriós a la Ioana:

—Explica'm tot el que sàpigues d'en Florian Grigore, fins i tot el detall que et pugui semblar més in-

significant —va dir, mentre treia una petita llibreta per prendre notes.

—Era un home d'allò més reservat. Molt cordial, però poc parlador.

—¿Com el vas conèixer i com vas començar a treballar per a ell?

—Una parella a qui netejava el pis a Benicàssim, i que de fet són els responsables que ara estigui a Lleida, em van ajudar a fer uns cartells oferint els meus serveis. El senyor Grigore em va trucar, va dir que li havia fet gràcia que també fos romanesa, que volia ajudar-me, i em va donar l'única mica de feina que ell em podia oferir.

—I quant temps fa d'això?

—Ja fa ben bé dos anys. L'home em va agafar confiança i de seguida va deixar-me les claus. Era molt amable amb mi.

—De què acostumaven a parlar?

—De coses més aviat trivials, del temps i sobretot de la nostàlgia de la nostra estimada Romania. El senyor Grigore estimava molt el seu país.

—Pels llibres que he vist m'ha semblat que el senyor Grigore s'interessava per la política i que era més aviat comunista. Parlava de política amb vostè?

—Pràcticament mai. Tot i que ara que ho diu, sí que em va semblar que tenia també certa nostàlgia de la Romania comunista. Sempre vaig creure que era perquè pensava allò que tots els temps passats van ser millors.

—No s'ha entretingut vostè a mirar la seva biblioteca?

—Si li sóc sincera no m'agraden gaire els llibres. ¿Ho hauria d'haver fet?

—Potser hauria intuït que el senyor Grigore era un marxista-leninista convençut. Sap de què treballava?

—Estava jubilat, em sembla que a Romania havia estat funcionari vagi vostè a saber de quin ministeri, en aquella època ho era tothom, de funcionari...

En Rovira, que havia pres poques notes, va adonar-se que li calia ser força més directe en les seves preguntes.

—Rebia amics a casa el senyor Grigore?

—No crec que en tingués gaires. Però ara que ho diu, més d'una vegada em tocava rentar els plats i es veia que havia rebut algú a qui havia volgut atendre d'una forma especial.

—Cada quant acostumava a passar, això?

—No ho sé, però m'hi vaig trobar unes quantes vegades.

—Tenia amics o família a Lleida?

—De família, en té a Bucarest, em sembla, tot i que tampoc no s'hi devia fer gaire. A Lleida no em consta que tingués gaires amics, tot i que imagino que algun en tenia. No parlàvem gaire d'això, la veritat.

—I algun enemic?

—Era un senyor amable i d'allò més correcte. Verge santa, si no sé ni com l'han pogut matar. No sé de ningú que li volgués mal.

La conversa amb la Ioana li serví a en Rovira per apuntar quatre idees sobre en Florian Grigore: la família a Bucarest, els misteriosos amics que de tant en tant rebia, la ideologia política i el seu passat. Eren les úniques coses a què de moment podia agafar-se.

Després d'estar una estona pensatiu li digué a la Ioana:

—Ja pots marxar a treballar. Però aquest vespre m'agradaria xerrar de nou amb tu. Jo ara miraré de parlar amb els mossos per notificar-los l'existència del

cadàver i després intentaré posar ordre al meu cap, imagino que necessitaré que em tornis a ajudar.

—D'acord, no hi ha problema —respongué la romanesa, agraïda perquè el detectiu s'encarregués ell tot sol de notificar a la policia l'existència del cadàver.

De seguida que la Ioana hagué marxat, en Rafel Rovira es posà a pensar com explicaria als mossos la troballa del cadàver. L'única manera que se li va acudir va ser la que sempre utilitzava per cercar informació de la policia, el seu amic, en Joan Palau, mossó dels de la primera fornada, sergent a la comissaria de Lleida i bon col·lega d'en Rafel.

Tot i que la vida els havia conduït per camins ben diferents, en Rafel Rovira i en Joan Palau havien estat amics de l'ànima durant la seva etapa a l'institut. Independentistes fins al moll de l'os, havien començat a militar junts al Moviment de Defensa de la Terra, l'aleshores popular MDT. A en Rafel només li podia venir un somriure a la cara quan recordava el munt de pintades que havia fet amb en Joan, o més ben dit amb en Joanet, com acostumaven a anomenar-lo per la cara que fotia de criatura.

Val a dir que tot i militar i estudiar junts tenien una actitud força diferent davant de la vida d'estudiant d'aquella època. Mentre en Rafel havia estat un alumne més o menys modèlic, en Joan es passava la vida a les grades del Camp Escolar consumint la primera substància il·legal que li arribés a les mans, jugant a la botifarra i tirant els trastos a qualsevol persona de sexe femení que li adrecés un somriure. Evidentment, si bé van començar a estudiar junts només podia passar el que finalment succeí: que en Rafel acabà l'institut en quatre anys i